



Cussegl da vischnaunca 25-2013/2016
Seduta dils 9 d'october 2015

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 9 d'october 2015, allas 20¹⁵- 23²⁵
en casa communal

Presidi: Edgar Durschei

Actuar: Ervin Maissen

Presentes:

- | | | |
|----------------------------|--|--|
| a) Cussegl | Christoph Berger
Armin Berther
Adrian Bigliel
Silvio Candinas
Adrian Deflorin
Edgar Durschei
Rita Huonder-Tenner
Wendelin Jacomet | Jordana Lozza- Desax
Armin Manetsch
Flavio Murer
Adrian Pally
Alfred Spescha
Rico Tuor
Livio Zanetti |
| b) Suprastonza
communal | Francescg Cajacob
Madlen Deflorin-Spescha
Cecilia Maissen-Desax | Iso Mazzetta
Roger Tuor |
| c) Cumissiun da
gestiun | Manfred Caviezel | Toni Huonder |
| d) Canzlist
communal | Andri Hendry | |
| e) Hosps | 4 personas | |

“Jeu beneventel Vus alla ventgatschunavla seduta dalla perioda d’uffeci 2013/2016 cheu en casa communal.

Deplorablamein ha la radunonza da SDT dad ier sera buca saviu dar risposta sin las damondas co vinavon cun SDT. Las discussiuns muossan ch’ils meinis ein fetg dividi e la situaziun fetg difficila. Tgei sligiazium che vegn era anflada, piars han omisduas vischnauncas. Lein puspei entscheiver a dedicar nossas forzas al hosp ed a sia informaziun enstagl da metter tuttas resursas en seschagnems ed anflar structuradas.

Igl ei uras! Sut quei motto stat era nossa fatschenta da questa sera. Igl ei uras da metter entuorn l’empermischun fatga avon siat onns. Igl ei uras d’esser curaschus ed ughegiar da far quei che tut ils economs perdeggeschan. Igl ei uras d’udir vischinas e vischins ed esser representants da quels el cussegl. Igl ei uras da mussar colur ed agir sabi. Igl ei uras d’agir per esser attractivs sco vischnaunca. Igl ei uras d’agir avon ch’igl ei memia tard. Igl ei uras da reducir il pei da taglia.

Semna e ti vegnas a raccoltar. Buca zuppa tes talents ord spir tema ch’ei savessen vegnir engulai mobein lavura cun els ed augmenta els.

Quei tuna empau sco in predicatur che vegn buca tedlaus. Gest aschia vegnel avon sch’jeu legel il messadi che la suprastonza communal ha tschenta oz sin meisa. Aunc uonn haiel empruau da declarar cun in sempel maletg, co las entradas da taglia semovan sche nus fagein nuot. Sche nus reducin ussa il pei da taglia, dat ei per entgins onns pli paucas entradas da taglia, denton muossa la curva ensi, autruisa vegn ella ad ir constant engiu. Nus tuts lessen rinforzar Mustér sco center. Nus lein porscher infrastruttura. Nus lein denton era che la glied habiteschi cheu e paghi cheu taglia.

Igl ei aunc buca aschi ditg che nus havein alzau taxas e recaltgau bia critica. Denton para quei gia d’esser emblidau. Il quen per igl allontanament e la purificaziun dallas auas muossa mirau sur ils davos 5 onns in surpli d’entradas da frs. 254'000.-- incl. las taxas da colligiazium. Per 10 onns muossa il tal ina sperdita da frs. 237'000.-- ni frs 23'700.-- per onn cun integrar en quels 10 onns amortisaziuns totalas da frs. 2'083'000.--. Aschi mal vesa quei quen pia buca ora ed il temps per alzar taxas savess buca esser pli fallius. Per il futur scriva la suprastonza che las taxas da colligiazium vegnan tendenzialmein a sereducir. Nua sentel cheu l’euforia ed il plascher vid ils projects ch’occuran a Mustér? Nus havein differents investurs che creian vid Mustér ed ein promts dad investir lur daners e scaffir plazzas da lavur. Lein pia parter quell’euforia ed era mirar che quellas persunas ch’anflan cheu piazza, habiteschan cheu, creien vid il futur, han fidonza en las instanzas, pagan cheu taglia e baghegian si cheu lur avegnir. Ins sa augmentar las entradas cun alzar taxas e taglias ni cun procurar per in pli grond diember da quels che pagan. Mia tenuta ei la secunda.

Adina puspei ha la suprastonza consolau nus d’aunc spitgar cun reducir il pei da taglia. Inagada pervia dall’ulivaziun da finanzas. In’altra gada pervia dalla meglieraziun funsila. Lu puspei cun l’empermischun ch’ei capeschien la necessitad, denton fatg han ei nuot. Ussa cu il cussegl ha giu avunda da quei agir ed ha sez mess fil en guila vegn quei agir cumbattius sco sche la suprastonza fuss buca era vegnida eligida dil pievel. Il pievel che vus cusseglieras e vus cusseglers representeis cheu. Ponderei oz cu vus voteis, co il pievel vegn a votar. Pertgei enzatgei saveis esser segirs. Sche nus dein buca al pievel la pusseivladad da votar vegn quei a schabegiar sin in’altra via.

Ch’ina reducziun dil pei da taglia vegn era ad haver influenza sin las prestaziuns dalla vischnaunca ei cert. Quei vegn denton menziunau pér el pli davos cavazzin dil messadi avon las propostas e sunter tut ils scenaris. Ch’ei drova in enorm sforz da stuer viver meinsilmein cun frs. 4'000.-- sch’ins ha avon giu ina paga da frs. 5'000.-- ei franc. Denton pli bugen disponer frs. 4'000.-- che haver tuttenina nuot. Cu igl ei memia tard sa il pei da taglia vegnir reducius aschi fetg sco ins vul

ch'ei gida nuot. Aschi lunsch astga ei denton buca vegnir tier nus. Lein pia agir ussa per ch'ei seigi buca memia tard in di. Quel che vul gudignar sto riscar. Ni quel che vul raccoltar sto semnar.

Jeu sperel che biars han legiu e priu a cor il studi davart l'economia grischuna dalla Credit Suisse che vus haveis retschiert per mail. En quei senn giavischel jeu che vus possies encorscher oz la muntada da vies agir, sappies giudicar era quei ch'ei buca scret e voteis leusunter.

Dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2013/2016 ha la suandonta vischina bandunau il terrester. Cun in bien patratg lein nus seregurdar da:

Ursula Dotti, da Clavaniev, naschida igl 1. da settember 1924, morta ils 20 da settember 2015.

Ella ruaussi en pasch.

Cun grond plascher sai jeu comunicar ina naschientscha dapi la davosa seduta dil cussegl da vischnaunca:

Daniel Täschler, da Vitg, naschius ils 24 da settember 2015, fegl da Tamara Ortega Fernandez e Roman Täschler.

Cordiala gratulaziun als loschs geniturs.

Cunquei arvel la 25avla seduta dalla perioda d'uffeci 2013/2016.

La gliesta da tractandas secloma sco suonda:

Tractandas:

1. Protocol nr. 23-2013/2016
2. Analisa dallas finanzas communalas (messadi nr. 32-2013/2016)
3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Edgar Durschei

Ervin Maissen



Cussegl da vischnaunca 25-2013/2016
Seduta dils 9 d'october 2015

1. Protocol nr. 23-2013/2016

President dil cussegl da vischnaunca

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 23-2013/2016 dalla seduta dils 21 d'uost 2015 vegn approbaus senza midadas.

President dil cussegl da vischnaunca

Giavischa ch'il protocol sappi mintgamai vegnir approbaus a caschun dalla proxima seduta dil cussegl.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Edgar Durschei

Ervin Maissen



2. Analisa dallas finanzas communalas (messadi nr. 32-2013/2016)

Suprastonza communalala

En num dalla suprastonza communalala ed a basa dil messadi nr. 32-2013/2016 presenta il president communal Francestg Cajacob la fatschenta.

Ei cunterfa clamein allas reglas parlamentaras ch'il president dil cussegl da vischnaunca pren en siu plaid introductiv posiziuin tier la fatschenta che vegn tractada entras il cussegl da vischnaunca. Quei agir ei buca usitaus.

La suprastonza communalala ha mussau si en la documentaziun il svilup dallas finanzas dils davos onns ed il basegns da mieds finansials dalla vischnaunca pils onns vegnents, sch'ella vul ademplir las incaricas adossadas ad ella e procurar las investiziuns necessarias. Enviers igl onn 2008 cura ch'ins ha alzau il pei da taglia ein differents parameters semidai en disfavour dalla vischnaunca senza che la vischnaunca hagi giu la pusseivladad d'influenzar quei svilup.

Ferton ch'ils cuosts per la sanadad publica ein s'augmentai da frs. 160'000.-- sin frs. 1'000'000.-- stagneschan las entradas da taglia.

Ina consequenza dalla politica da finanzas communalala ei bein la reducziun dils tscheins passivs che han saviu vegnir reduci sin ca. frs. 130'000.--. Igl onn 2008 quintavan ins cun in augment ord las entradas dils tscheins d'aua e la vendita d'energia. Il svilup sil sector energetic ei denton semidau marcantamein en disfavour dalla vischnaunca. Naven da frs. 400'000.-- igl onn 2008 ein las entradas bein s'augmentadas sin frs. 2'150'000.-- egl onn 2014. A vesta dil svilup negativ sil sector energetic eis ei denton da quintar cun ina reducziun da quellas entradas entochen igl onn 2016 sin frs. 500'000.--. Il proxim decenni vegn il parlament federal a sediscuorer davart ils tscheins d'aua. Cheu ston ins quintar ulteriuramein cun in svilup negativ per la cassa communalala.

Per saver mantener l'attractivladad dalla vischnaunca eis ei necessari da far investiziuns. Il program d'investiziun pils onns 2016 - 2021 preveda investiziuns da 20 milliuns francs. La reducziun dil pei da taglia vegness ad haver per consequenza che la vischnaunca sesanfluss entochen igl onn 2017 puspei ella medema situaziun sco igl onn 2008 avon igl augment dil pei da taglia. Quei havess per consequenza ch'ins stuess strihar tuttas investiziuns. Il pei da taglia actual lubescha denton investiziuns annualas da frs. 600'000.-- entochen frs. 1'000'000.--.

Da menziunar ei che la nova repartiziun dallas incaricas denter cantun e vischnaunca ha purtau negin descargament dalla cassa communalala.

Ina reducziun dil pei da taglia vegness ad haver suandontas consequenzas:

- Tuttas spartas ston reducir marcantamein ils cuosts, denton ei la gronda cumpart dils cuosts ligiada.

- Contribuziuns ad occurrenzas ein buca pli pusseivlas.
- Visada da plazzas da lavur (p.ex. menaschi tecnic, scolaresser, administraziun).
- Reducziun da prestaziun da survetschs en favur da convischins e hosps (p.ex. dismessa da neiv, qualidad da scola, manteniment sendas).
- Reducir radicalmein investiziuns (p.ex. Via Run, Via Cons, casa da scola Cons).
- Augmentar suenter 2 – 3 onns danovamein il pei da taglia per pli che 120%.

Sper il manteniment dils peis da taglia eis ei necessari da priorisar las investiziuns cun:

1. Crear premissas per investiziuns privatas (zona Pignola/Catrina/Disentiserhof)
2. Investiziuns che creeschin ina plivalur (Resort Catrina)
3. Contribuziuns ch'effectueschan grondas investiziuns (contribuziun alla Claustra, meglieraziun funsila)
4. Realisar infrastruttura optimala (bus local, traffic public)

Il svilup dallas finanzas plaيدا in clar lungatg:

- Different facturs ein semidai ils davos siat onns essenzialmein
- Cun favurs sco ils davos siat onns (aults prezis d'energia, retourn a tschep ORU) ei buca da quintar ils proxims onns
- Igl ei perencunter da quintar cun disfavors (nova fixaziun dil tscheins d'aua, cuosts da sanadad che s'augmentan vinavon)

La cumissiun da gestiun ha fatg tier quella fatschenta suandontas ponderaziuns:

Ei l'empermischun concedida al pievel da valetar pli ault ni la situaziun finanziaria actuala e futura? La cumissiun da gestiun ei dil meini che saunas finanzas seigien da priorisar ad ina empermischun fatga. Perquei propona ella da mantener ils peis da taglia vertents.

Discussiun generala

Cussegliaer Flavio Murer, moziunari

“Il tetel dil messadi da questa sera ei staus fetg empermettents. Suenter il studi detagliu da quel hai jeu denton stuiu constattar che politica maglia nuot auter che temps e caschuna la finfinala cuosts. Nies cussegl ha desistiu tier la davosa tractaziun dil preventiv sils daners da seduta. Quella decisiun ei denton aunc buca legala.

Daco puspei metter en ina runda d'honor. Ein las duas damondas principalas dil messadi da questa sera buca gia vegnidas discussiunadas en tuts detagls.

En connex cun las taxas vegnin nus visai onn per onn sin las munconzas e davart la tematica da taglia vai sulettamein da terminar il project per sanar las finanzas da nossa vischnaunca.

Jeu persunalmein vegnel mintgamai alla seduta dil cussegl per secapescha seschar informar, per secussegliaer e debattar denton la finfinala per decider.

Il messadi tegn buca mument quen als sforzs dall'interessenza privata sco era publica da migliurar las premissas per investiziuns che duein purtar fretg egl avegnir. Na, il cuntrari. Quei mument ch'ils privats creien en nossa regiun seretila la suprastanza communal adina dapli e malegia nibels ners vid il tschiel.

Lein buca sperar che vischinas e vischins partien quella tenuta pertgei schiglioc sto mintga project che vegn sin meisa ir dall'aua giu.

Ozildi che pli u meins nuot sa vegnir teniu tschelau eis ei impurtont d'informar a moda professiunala. Luvrar cun scenaris ni models fa senn. Pér quei mument astgan ins in summa ughegiar da serender denter ils prognostichers e pretender che tut quei che vegn ad occuorer en nossa vischnaunca ils proxims onns effectueschi negin recav.

Jeu persunalmein spetgel vinavon enstagl da protecziunisse dil vegl e vargau in saun svilup da midada.

Il temps ei madirs e decisivs. Ina midada da direcziun ha aunc mai fatg donn. Ughegi da prender ina nova via enviers Ruma. Cun sulettamein risguardar las meins entradas, cun sulettamein ademplier l'empermischun enviers vischinas e vischins ei la lavur buca terminada.

Jeu hai mo ina damonda: Ils 20 da november 2015 tracta il cussegl da vischnaunca il preventiv 2016. Cu vegn quei preventiv tractaus dalla suprastanza? Cu repassa la cumissiun da gestiun il preventiv?

Tier la presentaziun dalla fatschenta haiel aunc suandontas objecziuns. Sco quei ch'il president communal ha fatg menziun astgan ins buca surveser la reducziun dalla summa da frs. 500'000.-- per las entradas da taglia d'entrada. Ils credits bancars ein buca adina da mischedar cun il deivet net. Il pachet per scursanir prestaziuns ei curdaus ora ualti voluminus. Cun realisar quel survargassen ils respargns 1 milliun francs. Leukerbad sco exempel ei ius bancrut pér cun deivets lunsch sur 300 milliuns francs. Flem per exempel ha in deivet net da frs. 7'000.-- per habitont. Dalla curatella cantunala han ins buca enderschiu ch'els hagien Flem vid la corda cuorta.

Gest las famiglias cun in'entrada da taglia da frs. 40'000.-- vegnan a sentir in augment dallas taxas senza la reducziun dils peis da taglia il pli fetg cun quei che lur budget ei gia ualti stretgs. Cun la reducziun dil pei da taglia vegness quei augment silmeins neutralisau."

Suprastanza communal

Ils onns precedents han ins scuntrau las entradas ord las taxas da colligiaziun cun ils cuosts da menaschi. Las taxas da colligiaziun stuessen denton tonscher per far las amortisaziuns dallas investiziuns e per crear reservas per investiziuns novas. La vischnaunca da Mustér incassescha per la canalisaziun e la serenera taxas sut la media cantunala. Per exempel muntan las entradas da taxas dalla vischnaunca da Breil cun in volumen da baghetgs sut il volumen dalla vischnaunca da Mustér al dubel da nossas entradas.

La suprastanza communal ha buca vuliu giugar ora las generaziuns ina encunter l'otra, mobein mussar si in fatg ch'ei evidents e che gioga ina rolla impurtonta pertuccont nies avegnir e las consequenzas finanzialas che seresultan. En connex cun la tractaziun dall'analisa ei la suprastanza communal sefatschentada in'emprema gada dil preventiv 2016. La cumissiun da gestiun ha giu caschun da prender investa da quel denton senza tractar ils detagls.

Cussegl da vischnaunca

La proposta dalla suprastanza communal a ei giustificada ed equilibrada. Rodund 2'000 habitonts generschan entradas da taglia sin las personas naturalas da frs. 3'000'000.--. In augment da 200 personas pudessen effectuar in augment dallas entradas da taglia da ca. frs. 300'000.--. Cun quella summa vegn ins da cumpensar ca. 50% dalla sperdita che sedat entras ina reducziun dils peis da taglia. In exempel ch'ins sappi augmentar l'attractivitat dalla vischnaunca cun reducir il pei da taglia dat ei buca. La vischnaunca da Medel ha cun reducir il pei da taglia sin 70% buca saviu migliurar la situaziun. Actualmein dat ei praticamein neginas naschientschas enta Medel.

Las investiziuns previdas proximamein vegnan buca ad augmentar da tala maniera las entradas tier las taxas. Investiziuns da frs. 30'000'000.-- procuran taxas da colligiaziun en la dimensiun da ca. frs. 500'000.--. Quella summa vegn buca a gidar lunsch a vesta dils cuosts che occoran alla vischnaunca. Igl intent dalla moziun ei beinmanegiaus, denton il temps constat buca. Smanatschar cun l'iniziativa ei buca verdeivel. Vischinas e vischins capeschans ils connexs sch'ins declara ad els quels cun cefras. Crear temas ei in schliet cussegliader.

Tgei criteris surveschan als instituts bancars per giudicar la bonitad d'ina vischnaunca?

Suprastanza communal

Ils instituts bancars publicheschan buca ils criteris che surveschan per giudicar la bonitad finanziaria d'ina vischnaunca. Criteris ein las statisticas dil cantun, la forza finanziaria, las perspectivas economicas ed il svilup dils deivets. Mintga institut giudichescha differentamein la situaziun d'ina vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca

L'analisa dallas finanzas che la suprastanza communal ha fatg ei ina buna causa, ella dat ina survesta dallas cefras e dallas consequenzas. Ei semuossa che las prognosas stadas fatgas ein buca secumplenidas e che la situaziun sin differents secturs ei semidada en disfavour dalla vischnaunca. L'analisa dalla suprastanza communal giustificass plitost in augment dil pei da taglia ch'ina reducziun da quel.

Ei dat secturs sco la cassa da malsauns che aulza mintg'onn las premias senza che las prestaziuns vegnan augmentadas. La vischnaunca sto ademplier sias incaricas senza saver alzar las taxas annualas dapi 15 onns.

Schegie che la moziun ei vegnida suttascretta d'in grond diember da cusseglieras e cussegliers, eis ei buca detg ch'il pei da taglia sappi vegnir reducius. Il pievel spetga denton ch'il cussegl, discuori quella damonda. Il pievel vegn era a capir la decisiun dil cussegl, aschinavon ch'ins declara la situaziun finanziaria sco quei che quella sepresenta. In augment dil pei da taglia en treis onns vegn buca ad esser aschi tgunsch pusseivels sco la reducziun da quel. Avon 7 onns semovevan ils cuosts per la sanadad per 1 milliun francs pli favoreivel che oz. Igl ei enconuscent ch'ei setracta cheu d'ina sparta ch'ins vegn strusch da tener a mistregn. Nus savein buca selubir da reducir il pei da taglia e desister dallas investiziuns necessarias. Deplorablamein han ins buca nezegiau la caschun d'optimar ils cuosts sil sector dil scolaresser che fuss sedada entras ina fusiun dallas scolas. Igl alzament dallas taxas ei necessaris, po quel gie cuvierer sulettamein ils cuosts da menaschi. Las cefras presentadas dalla suprastanza communal ein claras e lubeschans buca ina reducziun dil pei da taglia. Igl exempel dalla vischnaunca da Medel che ha reduciu massivamein il pei da taglia e che dispona oz da neginas famiglias giuvnas ei in fatg evident. La vischnaunca da Mustér ha in bien avegnir cun mantener il pei da taglia.

La suprastanza communal malegia la situaziun bravamein ner, aschia ch'ei fa bunamein tema da viver cheu. Tgei capeta sch'ins mantegn ils peis da taglia cun projects sco la revisiun dalla planisaziun locala? Tgei capeta cun la meglieraziun funsila cun 38 km vias sche la vischnaunca ha gia oz breigia da mantener l'infrastructura existenta? Pertuccont la sanadad eis ei d'encurir il discuors cul cantun. Con lunsch astga quella situaziun semover sch'ins vesa che las prestaziuns vegnan strusch augmentadas. Igl ei da ponderar con lunsch che las vischnauncas vischinas san vegnir obligadas da separticipar vid ils cuosts per l'infrastructura communal, ferton che quellas sbassan il pei da taglia e nus stuein far ponderaziuns co igl ei in summa puseivel da mantener quella e finanziair las investiziuns necessarias. Dapi igl onn 2003 ei il deivet dalla finanziaziun speciala davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas s'augmentaus sin 2 milliuns francs.

Gia il preventiv 2015 preveda in'entrada supplementara da frs. 200'000.--. La summa preveda per quei intent ei denton aunc buca realisada, aschia che quell'entrada vegn a muncar el quen. La gruppa da lavur installada pigl intent da reveder la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas ha aunc buca suttamess la revisiun dalla lescha resp. dil regulativ da taxas. Per saver risguardar igl augment dallas entradas el preventiv 2016 fuss ei opportun d'approbar la revisiun dil regulativ da taxas gia questa sera.

Las plientradas ord las taxas turisticas duein vegnir duvradas per silmeins ina part per finanziair las expensas en connex cul bus local excepiu la part che vegn duvrada entras ils transports da scola.

Questa sera pren il cussegl da vischnaunca negina decisiun. Il cussegl da vischnaunca vegn a dar directivas en tgei direcziun che la suprastanza communal ha da preparar il preventiv. Per quei fuss ei prudent da decider questa sera definitivamein davart la revisiun dil regulativ da taxas.

Suprastanza communal

Per las interpresas dat ei negina midada, sch'il pei da taglia vegn reducius. Las interpresas pagan egl entir cantun tenor il medem scalem lur taglia - 99% - independentamein dil pei da taglia communal. Entochen che la meglieraziun ei finida vegn il manteniment dils stabiliments dalla meglieraziun finanziada sul project. La vischnaunca vegn denton buca a stuer surprendre persula ils cuosts pil manteniment. Era en las autras vischnauncas eis ei aschia ch'ils pertuccai ston separticipar vid ils cuosts da manteniment.

La repartiziun dils cuosts el sector da sanadad ei vegnida fixada tenor la lescha da sanadad. La vischnaunca sa bein sediscuorer cul cantun davart la repartiziun, denton ei il cantun ligiaus vid las prescripziuns legalas.

La vischnaunca da Breil incassescha dapi varga 10 onns il dubel dallas taxas per la dismissa e purificaziun dallas auas che la vischnaunca da Mustér.

Gia oz vegn ina part dil bus local finanziada cun mieds ord las taxas turisticas. Pil futur preveda la suprastanza communal da finanziair il bus local cumpleinamein sur las taxas turisticas.

La vischnaunca da Medel separticipescha gia oz cun ina contribuziun vid la finanziaziun dalla biblioteca populara.

Da menziunar ei ch'ils visitaders dallas vischnauncas vischinas separticipeschan cun lur taxas da diever vid ils cuosts da menaschi dil CSC. Ils prezis persuenter ein gia oz relativamein aults ed in alzament ei pil

mument strusch pusseivels. La suprastonza communal ei promta da menar discuors en quella direcziun. Da menziunar ei che la vischnaunca da Tujetsch vegness el medem mument a salvar cunterdretg en connex cul manteniment ed il diever dil bogn.

Cussegl da vischnaunca

La suprastonza communal ha preparau ina fetg buna presentaziun. La verdad fa magari mal. Avon in onn ha la vischnaunca alzau las taxas turisticas. Perquei capessen quels ch'ei pertuccai entras la taxa turistica buca ina reducziun dil pei da taglia. Il mument lubescha il svilup dallas finanzas communalas buca ina reducziun dil pei da taglia. Sche la situaziun lubescha quei en dus ni treis onns eis ei pli prudent da reducir pér lu il pei da taglia, che da decider ussa ina reducziun ed en treis onns puspei stuer alzar.

La reducziun dils deivets ei era succedida grazia als buns prezis per la vendita d'energia. Quei ei stau ina galanta sligaziun. Per ina midada dil pei da taglia ei il temps mai favoreivels e caschuna adina puspei discussiuns. Aschinavon che nus decidin buca davart dil pei da taglia, vegn quella discussiun a cuntinuar. Perquei fuss ei bien da sentir il puls dalla populaziun evtl. entras ina votaziun consultativa a caschun d'ina sera d'informaziun. Cheutras savess ins probablamein terminar la discussiun davart la problematica dil pei da taglia.

Oz dat il cussegl mo incaricas. Perquei duess il preventiv vegnir preparaus sco sch'ils peis da taglia fussen vegni reduci. Suenter savess ins esser segirs ch'ins hagi fatg tut ils sforzs necessaris. Tenor situaziun savess il cussegl far las midadas necessarias a caschun dalla debatta davart il preventiv 2016.

Suprastonza communal

Beneventa ina sera d'informaziun per la populaziun davart la situaziun finanziaria dalla vischnaunca. La suprastonza communal vegn era quella gada a tener en egl nua ch'ei exista potenzial da spargn. La citrona ei denton struclada bravamein e senza ina reducziun dallas prestaziuns vegn ei buca a dar biaras pusseivladads da reducir las expensas.

La vischnaunca da Mustér ha entochen ussa teniu adina bein casa ed ei en cumparegliaziun cun autras vischnauncas adina stada spargnusa. L'administraziun ei negliu suflada si e presta sia lavur cun mieds fetg restrenschis. Mo per occupar ils collaboraturs e la suprastonza communal fa ei buca basegns da far ina grond'acziun da spargn che meina la finala tier in resultat semeglient sco el cass dil marcau da Cuera, nua ch'il cussegl dil marcau ha praticamein renviu tuttas propostas da spargn.

Cussegl da vischnaunca

Questa sera ein curdai in tschuat buns votums. La gruppa da lavur che ha luvrau vid la revisiun dalla lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas ei la finala vegnida tier la conclusiun, ch'ei seigi pli prudent d'augmentar las taxas el rom dallas pusseivladads che la lescha lubescha senza ina revisiun dalla lescha. Denton ha ei duvrau la moziun per ina reducziun dil pei da taglia per che la suprastonza communal presenti l'analisa dallas finanzas. La citrona para aunc buca d'esser struclada cumpleinamein. Per exempel dess ei la pusseivladad d'augmentar il temps da lavur dils collaboraturs per la medema paga, sco quei ei per part il cass ell'economia privata.

Mo cun 1 milliun francs ad onn vegnin nus strusch da far las investiziuns necessarias. Perquei eis ei relevant da fixar las limitas da credit persuerter. La suprastonza duei perquei presentar posiziuns impurtontas e buca talas che cuntignan la caparra da vegnir strihadas.

Cusseglia Livio Zanetti

Tgei ei relevant per ina vischnaunca attractiva? Per ina vischnaunca attractiva ein en mintga cass relevants las pussevliadads da scolaziun, l'infrastructura, stizuns, buna purschida da habitar cun habitaziuns favoreivlas e lu forsà il pei da taglia. Oz va ei per cefras niuas. Ina cumparegliaziun da quellas muossa ch'ina reducziun dil pei da taglia sil nivel d'avon 7 onns ei buca pussevli. Ina reducziun moderada da 120 sin 115% dil pei da taglia e da 1.7‰ sin 1.5‰ dalla taglia sin schischom havess per consequenza ina reducziun dallas entradas da ca. frs. 250'000.--. Cun optimar las expensas savess il manco che sedat ord ina mudesta reducziun dil pei da taglia vegnir cumpensaus.

Suprastronza communal

Per l'ulivaziun da finanzas vegn risguardau sulettamein las resursas che la vischnaunca sto impunder. Il saldo che semuossa per la vischnaunca da Mustér ord l'ulivaziun da finanzas enviers la situaziun precedentia ei gest nul. Cun in ault nivel da deivets resp. in pei da taglia fetg ault s'effectueschan neginas plientradas ord l'ulivaziun da finanzas.

Cussegl da vischnaunca

Interessant füss d'enconuscher il svilup dallas finanzas suenter igl onn 2021 senza midar il pei da taglia?

Suprastronza communal

Ei füss buca serius da far oz indicaziuns davart il svilup dallas finanzas suenter igl onn 2021. Nus savein oz buca co la situaziun se presenta en 5 ni 6 onns sil sector dalla sanadad publica, co la conjuntura semova sco era ulteriurs parameters che contribueschan al svilup dallas finanzas communalas.

Cussegl da vischnaunca

L'attractivitat d'ina vischnaunca dapenda veramein buca mo dil pei da taglia, mobein d'in tschuat ulteriurs parameters sco gia numnau sura. La situaziun pretenda d'etappar las investiziuns e da seconcentrar sin investiziuns e projects che san crear novas plazzas da lavur per la giuventetgna. Per saver realisar quels projects eis ei necessari da mantener ils peis da taglia.

Suprastronza communal

Il cussegl da vischnaunca ha menau questa sera ina buna debatta. Sper la situaziun finanziaria dalla vischnaunca ha la radunanza generala da Sedrun Mustér Turissem mussau ier sera che la vischnaunca sto tener quen ad ulteriuras sfidas. Ier sera han ils commembers survegniu neginas rispostas sin quellas damondas. La vischnaunca ei a vesta dalla situaziun malguessa sils secturs turistics visada vi sin bunas finanzas. Quella situaziun pretenda ch'ils cuosts vegnan adina optimai. Perquei eis ei necessari da mantener ils peis da taglia actuals. Era la suprastronza communal susteness ina reducziun dils peis da taglia, sche la situaziun lubess quei. L'idea d'optimar la situaziun cun alzar il temps da lavur per jamna selai realisar mo per singulas spartas dil menaschi communal. Leu nua che la vischnaunca impunda las grondas summas ei ella ligiada al dretg surordinau. Perquei eis ei buca sempel da realisar quei postulat. Denton vegn la suprastronza communal a tschercar sliaziuns co optimar ils cuosts.

Cussegl da vischnaunca

Las prognosas per nossa regiun ein veramein buca favoreivlas. Perquei eis ei da tener quen ad autras visiuns che pon era purtar in svilup positiv. Igl ei necessari d'ughegiar investiziuns, da nezegiar ils potenzials e las visiuns avon maun e da patertgar regional. Cun crear plazzas da lavur novas enta Medel sa era Mustér profiter.

Cusseglier Wendelin Jacomet

Giavischa ch'ei vegni votau singul davart las propostas dalla suprastanza communal.

Suprastanza communal

Igl alzament dallas taxas annualas ei buca vegnius suttamess separadamein al cussegl da vischnaunca, perquei che la suprastanza communal ha vuliu suttametter quella fatschenta el rom dall'analisa dallas finanzas al cussegl da vischnaunca.

Vul Mustér restar attractivas, eis ei necessari da procurar per las investiziuns necessarias. La suprastanza communal propona da cumpletar la secunda proposta sco suonda:

"il preventiv 2016 cun in pei da taglia sin las entradas e la facultad da 120% dalla taglia cantunala ed in pei da taglia per la taglia sin schischom da 1.7‰ (sco entochen dacheu) cun presentar pusseivladads per ina meglieraziun finanziaria dalla vischnaunca."

Cusseglier Livio Zanetti

Propona d'approbar proposta 1 dil messadi. La proposta 2 duei vegnir approvada cun fixar il pei da taglia sin las entradas e sin la facultad sin 115% e la taglia sin schischom a 1.5‰.

Suprastanza communal

Davart igl alzament dallas taxas sa vegnir decidiu mo cun la resalva davart la posiziun dil surveglader da prezis. Tenor dretg federal sto il surveglader da prezis giudicar, schebein in alzament dallas taxas annualas per las auas piarsas ei giustificaus ni buca.

Cussegl da vischnaunca

Ina reducziun dil pei da taglia sin 115% resp. sin 1.5‰ fuss in signal falliu. Per saver pretender in catalog da respargn ei in pei da taglia da 105% resp. 1.5‰ la suleta dretga soluziun.

Cusseglier Livio Zanetti

Retila sia proposta a favur dalla sligiazion presentada entras la suprastanza communal cun mussar si sligiazions per reducir las expensas.

Decisiun

Cun 14 encunter 1 vusch decida il cussegl da vischnaunca d'incaricar la suprastanza communal cun la preparaziun dalla revisiun parziala dil regulativ da taxas tier la lescha davart igl allontanament e la purificaziun dallas auas tenor la proposta menziunada el messadi 32-2013/2016.

Cun 12 encunter 3 vuschs decida il cussegl da vischnaunca d'incaricar la suprastanza communal da preparar il preventiv 2016 cun in pei da taglia sin entradas e facultad da 120% dalla taglia cantunala ed in pei da taglia per la taglia sin schischom da 1.7‰ (sco tochen dacheu) cun presentar pusseivladads per ina meglieraziun finanziaria dalla vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Edgar Durschei

Ervin Maissen



3. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Suprastonza communal

Igl ei vegniu inoltrau suandontas damondas a scret:

Cusseglia Livio Zanetti concernent il project signaletica

Votantas e votants han giu concediu in project che preveda in diember da tablas d'informaziun e da muossavias. Effectivamein ei vegniu realisau in auter diember cun dapli tablas d'informaziun, denton pli paucs muossavias. Pertgei ei il diember da quellas tablas vegnius midaus giu?

II cussegl da vischnaunca ha approbau il credit e definiu la strategia ed il concept. La grupp accumpignonta (Werner Egli meinaproject, Gion Tenner, Ruedi Büchi, frater Niklaus/Andreas Isler, Ervin Maissen e Francestg Cajacob) han elaborau in project en detagl. Naturalmein ch'ins ha era en connex cun l'execuziun fatg remeduras (p.ex. giavischs dil turissem) e da gruppas d'interess. Era ils muossavias e las petgas d'informaziun e cun plans e las bandieras ein vegni sviluppai vinavon.

A caschun dalla sera d'informaziun ei vegniu menziunau, che' seigi previu da cumpletar las petgas d'informaziun (Stelen) cun muossavias (paliats). Cu e nua vegnan quels paliats montai e co sepresentan quels, quels ein buca cunteni el credit approbau e co vegnan ei finanzia? Per exempel a Raveras ei la signalisaziun finida ed ils hosps san buca nua ch'els han da sevolver viers Salaplauna. Cheu basegna ei ina sligiazun provisoria. Co stat ei cul code da QR che funcziuna buca ei quei problem vegnius sclarius cun l'interpresa? Cu astgan ins quintar cheu cun ina sligiazun dil problem. Co stat ei cun la realisaziun dil tschiel da bandieras alla Via Sursilvana? Probabel vegn quella part buca realisada ed ils mieds leusunter savessen vegnir impundi els uclauns p.ex. a Segnas. Co eis ei previu da cuntinuar cul project els uclauns? Cu e nua vegnan las ulteriuras tablas d'informaziun installadas?

Il code da QR funcziunescha buca cun tuts apparats e cun tuts apps. Quei ei deplorablamein in niev fenomen. Muort il different diember da codes da QR sin smartfons maunca ina normaziun. Perquei vegn cussegliu da haver plirs apps per saver leger ils codes. Supplementarmein sper il code han ins indicau sin la tabla d'informaziun l'adressa d'internet sur la quala ins sa medemamein leger las informaziuns gastronomicas.

La gronda cumpart dils cuosts sil tschancun dalla Via Sursilvana ein gia occurri. Aschia ein era gia las bandieras acquistadas. Igl acquist dils dretgs da montar las bandieras ei detg intensiv. Quels dis han ins realisau suenter che ulteriurs detagls han saviu vegnir sclari cun la polizia stradala ed igl uffeci da cosntruziun bassa, las empremas lavurs da marcaziun.

Actualmein va ei per finir il project approbau, cheu ein ils mieds finanzia buca absorbai. Il project vegn realisau aschia, ch'el sa vegnir cuntinuu els uclauns. La cumpart dils uclauns ei denton buca ina part dil credit approbau.

Cusseglier Livio Zanetti

Ei cuntentaus parzialmein cun las rispostas, pertuccont ils muossavias eis ei necessari da procurar relativamein spert ina sligiazion cunzun a Raveras, evtl. era ina sligiazion provisoriala.

President dil cussegl da vischnaunca concernent la meglieraziun funsila

- *Vegnan tuttas protestas liquidadas avon che la votaziun dil pievel ha liug?*

Las protestas che san buca vegnir liquidadas entras ina cunvegna vicendeivla e ch'il departament sto prender ina decisun vegnan liquidadas ensemen cun l'approbaziun dil project d'exposiziun. Gliez vegn segir ad esser suenter la votaziun dil pievel. Ord quei motiv sto il messadi davart il project dalla meglieraziun cuntener denter auter la resalva ch'il project sa vegnir adattaus sin fundament da protestas aunc buca liquidadas.

- *Ei il departament d'economia publica e fatgs socials la davosa istanza da far protesta ni sa lezza decisun vegnir tratga vinavon?*

Il departament ei l'emprema istanza. La decisun dil departament sa vegnir tratga vinavon alla dertgira administrativa cantunala e la decisun da quella lu alla dertgira federala.

- *Ha il pievel da votar giu mo sur dil credit ni era sur dil project?*

Il pievel decida davart l'approbaziun dil project senza saver far midadas vida quel. El medem mument decida el era davart il credit persunter.

Il project vegn approbaus cun las suandontas resalvas:

- midadas da project sin fundament da protestas,
- midadas da project sin fundament dall'approbaziun entras cantun e confederaziun,
- midadas da project sind fundament da midadas dalla legislaziun cantunala e federala,
- midadas da project sin fundament da decisuns dalla cumissiun.

- *Con flexibels ein ins tier l'execuziun dil project sche tal vegn approbaus dil pievel?*

L'execuziun dil project ha da principi da succeder tenor project approbau. Da desister da mesiras previdas ni da realisar novas mesiras schai ella cumpetenza dalla cumissiun da meglieraziun.

Midadas ed amplificaziuns dil project da votaziun basegnan da principi ina nova publicaziun ed exposiziun cun pusseivladad da far protesta ed approbaziun entras il departament.

- *En cass ch'ei vegness tuttina votau giu avon che tuttas protestas ein liquidadas. Sur da tgei voteschan ins leu nua che la protesta ei pendent?*

Ei vegn votau giu sur dil project actual il mument dalla publicaziun dil messadi da quel per la votaziun all'urna. Midadas che resultan ord protestas e che san ord raschuns da temps buca vegnir integradas el messadi vegnan integradas silsuenter el project che vegn approbaus da cantun e confederaziun.

Il departament d'economia publica e fatgs socials vegn a tractar las protestas aunc uonn sche tut va sco previu. L'approbaziun dil project general vegn en mintga cass a succeder per suenter che la vischnaunca da Mustér ha decidu sur dil credit brut. Quei vul dir, ei dat negina approbaziun sche la finanziaziun da vart dalla vischnaunca ei buca garantida.

Cusseglier Livio Zanetti concernent la situaziun turistica

La nova lescha turistica ei entrada en vigur. Eis ei gia enconuscent cun tgei recav las vischnauncas astgan quintar cun tut? Contas protestas ein vegnidas inoltradas e contas ein aunc pendentas. Contas excepziuns ein vegnidas concedidas? Contas taxas han buca saviu vegnir incassadas e co seprentan las activitads dall'uniun dils possessurs da habitaziuns secundaras?

Total ei vegniu inoltrau enteifer il temps indicau 137 protestas. Da quellas han 93 saviu vegnir liquidadas. 43 protestas ein aunc pendentas e vegnan tractadas ensemen cun nies cussegliader giuridic. Ina protesta ei pendentia tier la Dertgira administrativa.

Entochen oz ei vegniu fatg duas excepziuns.

La vischnaunca da Mustér quenta cun entradas da frs. 1'203'000.-- ord las taxas turisticas

Tgei mesiras ha la suprastonza communal previu concernet la collaboraziun turistica? Han ins era integrau gastro Mustér/Medel en las discussiuns? Tgei mesiras ein vegnidas pridas? Tgei posiziun pren il cantun? Ei ina collaboraziun sfurzada necessaria, pussevla ni s'orientescha la vischnaunca plitost enviars Surselva Turissem? Con ditg sa SMT aunc esser activs?

El decuors dalla stad han giu liug differents discuors denter ils pertuccai. Cun la finamira da realisar ina DMO Andermatt Sedrun Mustér. L'entschatta october han ins denton stuiu intervegnir che Andermatt ei pil mument buca interessaus da realisar ina destinaziun comunabla. Ils dus d'october 2015 ha la suprastonza communal adressau ina brev al departament cumpetent concernet igl avegnir d'ina destinaziun comunabla. La risposta davart dil cantun duess succeder ils proxims dis. Ier ha la suprastonza communal da Tujetsch communicau ch'ina collaboraziun cumpleina cun SMT en fuorma d'ina cunvegna da prestaziun universal vegni buca en damonda.

Cusseglier Livio Zanetti

Tgei risposta eis ei da spitgar davart dil cantun? Co seprenta la situaziun/collaboraziun cun l'uniun dils proprietaris da habitaziuns secundaras?

Suprastonza communal

Cun l'uniun dils proprietaris da habitaziuns secundaras han ins aunc ussa tgirau negins contacts. Il cantun vegn probablamein a far pressiu concernet las contribuziuns vid ils projects dallas pendicularas.

Cussegl da vischnaunca

Ils 21 d'uost 2015 ha il cussegl da vischnaunca dumandau davart ils cuosts en connex cun luvrar si la lenna muort ils donns caschunai il november 2014 ed igl unviern vargau. Il cussegl da vischnaunca giavischa sclariment davart quels cuosts.

Enconuschentamein ei la via d'uual sil Run serrada. Tgei capeta cugl access tier igl uual dil Run?

Las malauras a Scuol han mussau ils prighels che sedattan entras nos uals. Il vau digl Ual da Clavaniev stuess vegnir fatgs libers da lenna e cagliom, aschia che l'aua sa flessegiar senza impediment.

Tgi ei responsabels pil manteniment dil stan da sittar vegl a Fontanivas. Ins ha constatau che la cazzola glischa da tut temps.

Suprastonza communal

Suenter liung temps da reconvalescenza ha il forester puspei saviu surprender prezialmein sia lavur quels dis. Aschispert sco el ha saviu luvrar si ils detagls vegn la suprastonza communal ad informar il cussegl da vischnaunca.

Pertuccont il stan da sittar a Fontanivas sco era igl Ual dalla Val Clavianev vegn ins a prender investa dalla situaziun per saver prender las mesiras necessarias.

Quei che pertucca igl access tier igl uaul dil Run han ins discussiunau differentas mesiras, denton aunc priu neginas decisiuns. El project da meglieraziun ei definiu sco informaziun ina sligiazun. Tuttas sligiazuns pusseivlas per in access agl uaul dil Run ein cumbinadas cun aults cuosts e cun in liung temps da realisaziun.

Pertuccont il quartier a Latis ein ins vid preparar in project per la sanaziun dalla Via Run.

Cussegl da vischnaunca

Quels dis han ins saviu leger ch'il cantun hagi decidiu ina contribuziun da mo frs. 390'000.-- per la sanaziun dalla Claustra. Eis ei da quintar cheu ch'ei resti tier quella summa?

La Dertgira federala ha decidiu quels dis definitivamein davart la construcziun dalla surbaghegiada Vitget Crestas al Crest d'Acletta. Ins ha saviu leger che la surbaghegiada savessi evtl. era vegnir realisada sco habitaziuns primaras?

Ulteriuramein vegn citau ina passus ord il protocol dalla radunonza communal dalla vischnaunca da Tujetsch dils 25 da settember 2015 concernent la collaboraziun turistica.

"Cun igl 1. d'october 2015 ha la suprastonza communal engaschau dunna Elisa Pé sco collaboratura responsabla per l'organisaziun locala. Ella vegn ad esser la persuna da contact cun ils partenaris da prestaziuns, elaborar offertas e vender nossas purschidas turisticas (Bogn Sedrun, cuorsa liunga, sendas da spassegiar, Center da sport e cultura, piazza da glatsch etc.). Plinavon vegn la vischnaunca a surprender ils centers turistics a Sedrun e sil pass Alpsu. Grond sustegn gudin nus davart AUT cun il directur Flurin Riedi.

Nus essan pertscharts che quellas midadas procuran per enqual discussiun e malsegirtad. Ussa eis ei denton impurtont che nus savein prender en mira las grondas schanzas cun la colligiazun dil territori da skis Andermatt-Sedrun. Ussa e buca sco differents opponents manegian en 2-3 onns. La situaziun economica cun il ferm franc Svizzer lubeschan buca in targlinar. Bugen sperein nus che la populaziun hagi la fidonza en la suprastonza communal e sustegni quellas midadas essenzialas."

Il cussegl spetga da survegnir informaziuns supplementaras davart il svilup da SMT.

Suprastonza communal

Tier la contribuziun dil cantun per la Claustra settracta ei d'ina emprema etappa per ch'ins sappi entscheiver cun la sanaziun dalla fatschada. Pertuccont il sustegn per ulteriuras lavurs vegn il cantun a decider pli tard.

El cass dil Crest d'Acletta vai per sclarir, schebein ins vul realisar habitaziuns administradas en connex cun il Resort Catrina ni evtl. tuttina habitaziuns primaras.

Sco ch'ins sa dapli davart dil cantun pertuccont la collaboraziun turistica e la posiziun dallas autoritads cantunalas vul ins orientar il cussegl davart il proceder. En mintga cass fagess ei senn d'orientar comunablamain ils cussegls da vischnaunca da Tujetsch e Mustér davart da SMT, tonpli ch'ins ha survegniu l'impressiun che la populaziun da Tujetsch seigi buca informada bein davart il svilup sil sector turistic.

President dil cussegl da vischnaunca

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ha liug ils 19 e 20 da november 2015.

Pendenzas

Fatschenta/Sparta	Termin	Responsabel	Remarcas
Recav dil gudogn dalla cuminonza da maschinas forestalas Cadi	Ils 27 da fevrer 2015	Gerou Roger Tuor	
Priorisaziun dallas investiziuns, gliesta	Primavera 2015	Suprastonza communal	
Finanziaziun bus local Cto. 651.315.00	Preventiv 2016	President communal	Liquidau ils 9 d'october 2015
Cumpart interessenza turistica	November 2015		
Informaziun dalla populaziun davart la politica da tgira	Ils 24 d'avrel 2015	Geroua Cecilia Maissen	
Survesta davart ils cuosts en connex culs donns d'uaul	Ils 21 d'uost 2015 Ils 9 d'october 2015	President communal Geroua Cecilia Maissen	

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
Il president: Igl actuar:

Edgar Durschei

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 18 d'october 2015

C:\Users\maissen\Documents\Vischnaunca\Cussegl da vischnaunca\cussegl da vischnaunca 2013-2016\Protocols\Cus0016_25.docx